

Maapõue strateegia töörühma 3. koosoleku protokoll

Toimumise aeg: 23.11.2015, kl 13.00 – 15.30

Toimumise koht: Keskkonnaministeerium, Narva mnt 7a, Tallinn

Osalesid:

Keskkonnaministeerium: Ado Lõhmus, Rein Raudsep, Tiit Kaasik, Maris Saarsalu, Liina Laumets, Anna-Liisa Kuslap, Janne Tamm, Aire Rihe;

Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium: Kaupo Reede, Kalev Kallemets, Ando Leppiman, Joel Peetersoo, Regina Rass;

Maa-amet: Reet Roosalu;

Eesti Geoloogia Selts: Tarmo All, Anne Pöldvere, Eduard Pukkonen;

Tallinna Tehnikaülikool: Atko Heinsalu;

Enno Reinsalu;

Tartu Ülikool: Antti Roose, Leho Ainsaar;

Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit: Rein Voog;

Rahandusministeerium: Tiit Oidjärv, Raido Roop, Viljar Kirikal;

Eesti Energia AS: Jaanus Arukaevu;

Viru Keemia Grupp AS: Jaanus Purga;

Eesti Maaülikool: Kalev Sepp;

Mäeselts: Vesta Kõpp.

Juhatas: Ado Lõhmus

Protokollis: Tiit Kaasik

Päevakord

1. Lühike ülevaade asjade seisust.
2. Strateegia visioon/üldeesmärk.
3. Valdkonna aregusuunad.
4. Alltöörühmade ülesanded, ülesannete seosed ja täitmise järjekord. Üldine ajaraam.
5. Alltöörühmade töö tulemuse formaat ja ootused alltöörühmadele.
6. Analüüside ja uurimistööde rahastamine ja võimalikud töö tegijad.
7. Alltöörühmade koosseisud ja juhtide määramine.
8. Edasine töökorraldus töörühmas ja alltöörühmades, sh koosolekute sagedus, aruandlus jms.

Alljärgnevalt ülevaade avakoosolekust käsitletud teemade kaupa

1. **Ado Lõhmus:** avasõnad.

2. **Ülevaade vahepeal toimunud ja plaanid.**

Ado Lõhmus andis ülevaate alates eelmisest koosolekust tehtud tegevustest. Pärast koosolekut täiendati veel strateegia koostamise ettepanekut vastavalt töörühmalt laekunud ettepanekutele. 28.09 esitati ettepanek Vabariigi Valitsuse kabinetinõupidamisele. Siiani veel otsust vastu ei ole võetud. Eelduslikult tuleb teema valitsuskabinetis arutusele 03.12. Strateegia peaks valmima 2017. aasta lõpuks, kuid võimalusel tegutsema kiiremini. Järgmise aasta aprilli lõpus või mai alguses on plaanis korraldada täiendav strateegiateemaline konverents, mille raames tutvustame vahetulemusi. Maapõue strateegia koostame poliitika põhialuste formaadis, mis eeldab küllaltki suurt üldistusastet ja suure detailsusega teemasid lõppdokumendis ei käsitleta.

Otsus:

- **Ülevaate kohta kommentaare ei olnud.**

3. **Strateegia visioon**

Töörühmale saadetud materjalides oli välja pakutud üldisem ja detailsem variant strateegia visioonist. Töörühmas toimus arutelu, milline variant ja millises sõnastuses võiks olla sobivaim. Leiti, et parem on lühem ja konkreetsem visioon. Tehti sõnastuse ettepanekuid.

Otsus:

- **Strateegia visiooni 2050 sõnastus on järgmine: Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ja kasutatakse Eesti ühiskonnale suurimat väärtust looval moel, arvestades sotsiaalseid, majanduslikke, julgeoleku, geoloogilisi ja keskkonnaalaseid aspekte.**

4. **Valdkonna arendamise põhimõtted**

Töörühmale saadetud materjalide hulgas olevas failis Visioon_arendusuunad_2 oli välja pakutud 14 valdkonna arendamise põhimõtet. Töörühmas toimus arutelu nende olemuse ja sõnastuse üle. Tehti ettepanekuid punktide sõnastusele.

Otsus:

- **Alltöörühmad saavad need põhimõtted võtta oma töös aluseks. Põhimõtteid võib töö käigus korrigeerida ja lisada või eemaldada.**

5. **Töörühma ülesanded, ülesannete seosed ja koosseisud.**

Töörühm vaatas üle faili, milles on välja toodud alltöörühmade ülesanded ja koosseisud. Tehti ettepanekuid ülesannete ja koosseisude täiendamiseks.

Leiti, et 1. töörühma teiste riikide maapõue valdkonna korralduse analüüs on sisendiks praktiliselt kõigile teistele töörühmadele. Samas tuleb teiste töörühmade analüüsides tekkinud küsimustega täiendada 1. töörühma analüüsi sisu.

Alltöörühmade ülesannete puhul tuleb arvestada seda, et mitmete ülesannete täitmine eeldab sisendit teise töörühma tulemustest. Seega on vajalik ülesandeid täita kokkulepitud järjekorras ja vahetada pidevalt infot.

MKM andis ülevaate majanduslike analüüside jaoks tehtud eeltööst ja esialgse kaardistamise põhjal täiendavalt uurimist vajavatest teemadest.

Majandusanalüüsi peeti väga oluliseks ja vajalikuks.

Kõigi analüüside puhul tuleb silmas pidada strateegia üldistusastet.

Leiti, et kõigi uurimisülesannete kirjeldamisel ja täitmisel peavad kindlasti alltöörühmad olema kaasatud, et hiljem ei tekiks arusaamatusi, asjatuid täiendamisvajadusi või dubleerimist.

Tekkis küsimus kuhu tõmmata piir keskkonnakaitse ja ruumilise planeerimise alltöörühma ülesannete ulatuse puhul. Kas keskkonnamõjude puhul arvestada vaid kaevandamise mõjusid või vaadata ka edasist töötlemist. Lepiti kokku, et piiri seab alltöörühm. Vaid kaevandamise mõjude arvestamine ei pruugi enamasti olla piisav terviklike hinnangute andmiseks.

Leiti, et alltöörühmad peavad oma tegevust koordineerima, et saaks paika ülesannete järjekorrad, detailsuse ja üksteisele sisendi andmise lahendused.

Töörühma väljundiks on kokkuvõtlikud analüüsid ja nendele rajatud ettepanekud strateegia sõnastuseks. Töörühmadele antakse eeskujuks näidised strateegiatest, et kõik mõistaks ühte moodi soovivat tulemust.

Otsus:

- **Lisada riigi ülesannete määratlemise ja korraldusliku analüüsi alltöörühma koosseisu KOVide esindaja ja tuua KOVid ülesannete püstituses paremini esile.**
- **Teiste riikide maapõue kasutamise korralduse kaardistamiseks kaalutakse valitud riikide külastamist.**
- **Lisada Eesti Tööandjate Keskliidu ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoja esindajad maapõue kasutamise alltöörühma koosseisu.**
- **Lisada riigi ülesannete määratlemise ja korraldusliku analüüsi alltöörühma koosseisu Tartu Ülikooli vanemteadur, Eesti Maavarade Komisjoni esimees Alar Rosentau.**
- **Lisada teadus- ja arendustegevuse alltöörühma koosseisu Ene Kadastik Haridus- ja Teadusministeeriumist.**
- **Lisada keskkonnakaitse ja ruumilise planeerimise alltöörühma koosseisu Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingu esindaja, KOVide esindaja ja EMTELi esindaja.**
- **Kõigi uurimisülesannete kirjeldamisel ja täitmisel peavad kindlasti alltöörühmad olema kaasatud.**
- **Keskkonnaministeerium pakub välja lahenduse, kuidas alltöörühmad oma tegevust koordineerivad.**
- **Riigi ülesannete määratlemise ja korraldusliku analüüsi alltöörühma juht on Ado Lõhmus.**
- **Maapõue kasutamise alltöörühma juht on Kaupo Reede.**
- **Teadus- ja arendustegevuse alltöörühma juht on Rein Raudsep.**
- **Keskkonnakaitse ja ruumilise planeerimise alltöörühma juht on Tiit Kaasik.**

4. Edasine töökorraldus ja ajakava.

Tegutseda võiks võimalikult kiiresti. Esialgne uurimisülesannete lähteülesannete valmimise tähtaeg on 30.12.2015. VV otsust strateegia koostamiseks me ootama ei hakka enne tegutsema hakkamist. Töörühm võiks järgmine kord kokku tulla jaanuari alguses ja siis arutada juba esimesi sisulisi küsimusi (mh nt lähteülesanded, tekkinud probleemid jms).

Strateegia koostamise rahastamine.

- Töö "Maapõue ressursside kasutuselevõtmise ja kasutamise majandusanalüüs" tellimine – 30000 eurot.
- Töö "Potentsiaalsed maapõue ressursid ja nende kasutamise võimalused" tellimine – 30000 eurot.
- Maapõue strateegia koostamiseks vajalike analüüside koostamiseks kasutatavate ekspertide konsultatsiooniteenus – 30000 eurot.
- Maapõue strateegia koostamisega seotud kommunikatsiooni korraldamine – 7000 eurot.
- Konverents 2016. a kevadel – 12000 eurot.

Tellitavaid uurimistöid ei saa teha isikud, kes osalevad lähteülesannete koostamisel. Konsultatsiooniteenust saavad pakkuda ka töörühma liikmed. Töörühmas ja alltöörühmas osalemist ei tasustata. Lepingud teeme konkreetsete ülesannete täitmiseks.

Enne rahastatavate analüüside ja tööde tellimist koondame kõigi alltöörühmade käest kokku tervikpildi ja siis lepime kokku, mida ja kuidas rahastame.

Arutleti, millist keskkonda või lahendust kasutada töö käigus dokumentide ja ettepanekute haldamiseks. Keskkonnaministeerium pakub võimaliku lahenduse välja.

Otsus:

- **Esialgne uurimisülesannete lähteülesannete valmimise tähtaeg on 30.12.2015.**
- **Enne rahastatavate analüüside ja tööde tellimist koondatakse kõigi alltöörühmade käest kokku tervikpilt ja siis lepatakse kokku, mida ja kuidas rahastatakse.**
- **Alltöörühmade juhid alustavad tööd esimesel võimalusel. Alltöörühmad kutsutakse kokku vastavalt vajadusele.**
- **Järgmine töörühma koosolek viiakse läbi jaanuari esimeses pooles.**
- **Kiireloomulised ja lihtsamad asjad kooskõlastatakse töörühmaga e-posti teel.**
- **Keskkonnaministeerium pakub välja lahenduse strateegia koostamise dokumendihalduseks (redaktsioonide ja ettepanekute archiveerimine).**

/allkirjastatud digitaalselt/

Tiit Kaasik

Lisad: Lisa_1_Protokollile_alltooryhmad_27.11

Lisa 1

Maapõue strateegia töörühma alltöörühmade moodustamine

Maapõue strateegia koostamiseks moodustati xx.xx.2015 käskkirjaga nr xxx töörühm. Töörühma moodustamise käskkirja punkti 1.1 alusel on lubatav konkreetsete küsimuste lahendamiseks moodustada alltöörühmi.

Töö paremaks korraldamiseks moodustatakse töörühma juurde neli alltöörühma. Alltöörühmad alluvad töörühmale ja täidavad töörühma kindlaks määratud ülesandeid. Igale alltöörühmale määratakse juht, kes koordineerib alltöörühma tegevust, vastutab alltöörühma ülesannete täitmise eest ja vahendab suhtlust töörühmaga.

Maapõue strateegia alltöörühmad

1. Riigi ülesannete määramise ja korraldusliku analüüsi alltöörühm.

Töörühma ülesandeks on peamiselt maapõue uurimise ja maapõue ning maavarade kasutamisega seotud riigi ülesannete määramine ning analüüs, kas nende täitmiseks on riigis olemas vajalikud haldusstruktuurid (edaspidi struktuur) ja rahastus ning kas ülesannete täitmine toimub kõige asjakohasemates struktuurides. Vajadusel anda soovitusel ümberkorraldusteks.

Tabel: Alltöörühma ülesanded ja rahastamise allikad.

Nr	Ülesanne	Ülesande täitmine (töörühm või sisseostetav)	Rahastamise allikas
1	Kirjeldada maapõue uurimise ja kasutamise korraldust teistes Euroopa riikides Eesti jaoks olulistest aspektidest, tuues välja võrdluse Eestiga	Töörühm	-
Täpsustused. Lähteülesanne kirjeldatud. KeM koostab ülevaated ja võrdluse. Vahetulemused ja tulemused vaadatakse üle alltöörühmas ja vajadusel täiendatakse.			
2	Analüüsida maapõue uurimise ja kasutamise korraldust Eestis ja teha vajadusel ettepanekuid korralduse muutmiseks, arvestades 1. punktis kirjeldatud analüüsi infoga	Töörühm	-
3	Pakkuda välja strateegia eesmärkide saavutamiseks sobivaim strateegiliste planeerimisdokumentide struktuur.	Töörühm	-
Täpsustused. 1. Milliseid rolle täidab riik praegu ja millistes struktuurides (ministeeriumid, ametid, maavalitsused, KOVID jne)?			

2. Milliseid ülesandeid peaks riik veel täitma (EuroGeosurvey soovitusel), arvestades strateegia eesmärki?
3. Milline oleks parim võimalik halduskorraldus, millega saavutada strateegia eesmärk?
4. Kas mingite ülesannete täitmiseks on vajalik luua uusi struktuure?
5. Kui on siis milleks ja millised kujul?
6. Kulud praegu ja ideaalse struktuuri puhul. Finantsefektiivsus praegu ja ideaalse struktuuri puhul.
7. Et strateegias paika pandavad eesmärgid ja arengusuunad ellu rakenduks, tuleb strateegia koostamise käigus läbi analüüsida ja paika panna ka strateegia eesmärkide saavutamiseks sobivaim strateegiliste planeerimisdokumentide struktuur, ehk et milliste arengukavade, programmidega strateegiat ellu viima hakatakse.

Ettepanek alltöörühma koosseisuks:

Ado Lõhmus, Ando Leppiman, Joonas Taras, Raido Roop, Reet Roosalu, Tarmo All, Margus Raha, Eili Lepik, Silvia Lotman, Tiit Kaasik, Maris Saarsalu, Veikko Luhaid, Alar Rosentau ja Rein Voog. **Juht: Ado Lõhmus.**

2. Maapõue kasutamise alltöörühm.

Töörühma ülesandeks on analüüsida maapõue kasutamise ja uurimise tähtsust Eesti majandusele, konkurentsivõimele ja julgeolekule ning hinnata maapõueressursside vajadust ja tähtsust tulevikuperspektiivis. Lisaks anda hinnang ja soovitusel maapõue uuritusele ja edaspidise uurimise vajadusele.

Tabel: Alltöörühma ülesanded ja rahastamise allikad.

Nr	Ülesanne	Ülesande täitmine (töörühm või sisseostetav)	Rahastamise allikas
1	Analüüsida potentsiaalsete maapõue ressursside kasutamise võimalusi ja anda soovitusi nende täiendavaks uurimiseks ja kasutamiseks	Sisseostetav	KIK
2	Analüüsida senist Eesti maapõue uuritust ja anda põhjendatud soovitusel olulisemate uuringusuundade ja vajalike uuringu mahtude kohta	Töörühm	-
3	Viia läbi majandusanalüüs maapõue ressursside kasutuselevõtmiseks, eesmärgiga kasutada maapõue ja seal leiduvaid maavarasid Eesti ühiskonnale suurimat väärtust looval moel. Tegemist on nn kulu-tuluanalüüsiga, kus vaadeldakse Riigi poolt maapõue ressursside uurimiseks ja kasutusse andmiseks vajalike vahendite ulatust, kõrvutades seda võimalike kasutuses olevate ja kasutusele võetavate	Sisseostetav	KIK

	ressursside kasutamisest Eesti ühiskonnale tekkiva tuluga		
<p>Täpsustused.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vajalik koostada lähteülesanne. Aluseks MKMi sisend, mida täpsustame. 2. MKM võiks kaardistada ära Eesti, maailmaturu ja Euroopa olukorra maavarade nõudluse osas. 3. Vajalik seostada potentsiaalsete maavarade analüüs ja majandusanalüüs. 4. Milline on kaevandamissektori panus Eesti majandusse? 5. Tuua välja mäetööstuse arengupotentsiaal ja sektori efektiivistamise potentsiaal. 6. Kirjeldada mäetööstuse struktuur Eestis ja võrdlus teiste riikidega. 7. Kulu-tulu analüüs arvestades kõiki kulusid (sh teadaolevad leevendusmeetmed ja väliskulud). 8. Esmalt tuleb analüüsida potentsiaalsete maapõue ressursside kasutamise võimalusi ja seejärel teha majandusanalüüs. <p>Koosseis üle vaadata.</p>			

Ettepanek alltöörühma koosseisuks:

Maris Saarsalu, Kaupo Reede, Tiit Kaasik, Viljar Kirikal, Tiit Oidjärv, Alvar Soesoo, Silvia Lotman, Jaanus Arukaevu, Aire Rihe, Vesta Kõpp, Kalev Kall mets, Enno Reinsalu, Margus Raha, Reet Roosalu, Jaanus Purga, Toomas Tamsar, Mait Palts ja Rein Voog. **Juht: Kaupo Reede.**

3. Teadus- ja arendustegevuse alltöörühm.

Töörühma ülesandeks on analüüsida käimasolevaid maapõue valdkonna projekte ja vajadusel anda soovitusi nende kohta. Samuti soovitude andmine teemadel nagu: maapõue valdkonna andmepangad, rahvusvaheline koostöö, õppe-, teadus- ja arendustegevus jne.

Tabel: Alltöörühma ülesanded ja rahastamise allikad.

Nr	Ülesanne	Ülesande täitmine (töörühm või sisseostetav)	Rahastamise allikas
1	Analüüsida kogutud geoloogiliste andmete ja materjalide säilitamise, eksponeerimise ja sihipärase kasutamise korraldamise lahendusi ning anda vajadusel soovitusid olukorra parendamiseks	Töörühm	-
2	Analüüsida õppe-, teadus- ja arendustegevuse korraldust ning mahtu ja anda vajadusel soovitusid olukorra parendamiseks	Töörühm	-
3	Analüüsida erinevatel tasanditel toimuvat rahvusvahelist koostööd ja anda hinnang selle piisavuse ning parendamisvajaduste osas	Töörühm	-
4	Analüüsida geoloogilise baaskaardistamise, hüdrogeoloogia, keskkonnageoloogia ja	Töörühm	-

	riikliku keskkonnaseire olukorda ning vajadusel teha ettepanekuid mahu ja fookuse muutmiseks või täpsustamiseks		
Täpsustused. 1. Anda soovitused puursüdamike mõistlikuks ja otstarbekaks hoiustamiseks. 2. Kaardistada kõik pooleliolevad projektid, mis on seotud geoloogilise baaskaardistamise, keskkonnageoloogia ja riikliku keskkonnaseirega. Võrdlus EuroGeosurvey soovitustega.			

Ettepanek alltöörühma koosseisuks:

Rein Raudsep, Janne Tamm, Reet Roosalu, Margus Raha, Atko Heinsalu, Leho Ainsaar, Anne Põldvere, Enno Reinsalu, Tiit Kaasik, Jaanus Purga, Liina Laumets, Kalev Kallemets, Ene Kadastik ja Kalev Sepp. **Juht: Rein Raudsep.**

4. Keskkonnakaitse ja ruumilise planeerimise alltöörühm.

Töörühma ülesandeks on anda soovitusi maapõue uurimise ja kasutamisega seotud keskkonnakaitse küsimustes ning analüüsida ruumilise planeerimise seostatavust maapõue kasutamise suunamisega. Lisaks hinnata maapõue kasutamise järgseid protsesse, sh tööstus- ja kaevandamisalade maastikku integreerimise lahendusi ning korraldust ja vajadusel teha ettepanekuid olukorra parendamiseks.

Tabel: Alltöörühma ülesanded ja rahastamise allikad.

Nr	Ülesanne	Ülesande täitmine (töörühm või sisseostetav)	Rahastamise allikas
1	Analüüsida maapõue uurimise ja kasutamisega seotud peamisi keskkonnaküsimusi, mis on üleval praegu ja mis võivad tekkida tulevikus ning teha ettepanekuid nende vältimiseks või leevendamiseks	Töörühm	-
Täpsustused. 1. Ressursitõhusus. 2. Jäätmete minimeerimine. 3. Säastev areng ja jätkusuutlikkus. 4. Teadlikkuse tõstmine ja kaasamine. 5. Keskkonnahariduse küsimused. 6. Jäätmete taaskasutus. 7. Pakkuda maapõue kasutamisel konkureerivate kasutusviiside vahel valikute tegemiseks selged kriteeriumid ja alternatiivsed võimalused mõjude kompenseerimiseks.			
2	Analüüsida ruumilise planeerimise ja planeeringute rolli, ruumilisi seoseid ja vastuolusid maapõue ressursside kasutuselevõtmisel. Tuua välja erinevate valikute ja kaalutluste plussid ja miinused	Töörühm	-

	ning tingimused. Määratleda maapõue sh maavarade kasutamise seosed teiste konkureerivate maakasutuse otstarvetega. Analüüsida ruumilise planeerimise meetodeid ja protsessi maavarade kasutuselevõtmises.		
Täpsustused. Sisendina saab kasutada 1. töörühma teiste riikide maapõue kasutamise korralduse analüüse.			
3	Analüüsida maapõue kasutamise järgseid protsesse, sh tööstus- ja kaevandamisalade maastikku integreerimise lahendusi ning korraldust ja vajadusel teha ettepanekuid olukorra parendamiseks.	Töörühm	-
Täpsustused. Muuhulgas analüüsida tagatistrahaküsimust.			

Ettepanek alltöörühma koosseisuks:

Tiit Kaasik, Silvia Lotman, Reet Roosalu, Eduard Pukkonen, Antti Roose, Erik Puura, Kaupo Heinma, Regina Rass, Veikko Luhalaid, Kalev sepp, Aire Rihe, Herdis Fridolin, Rein Voog, Jan Johanson, Maila Kuusik ja Tiit Oidjärv. **Juht: Tiit Kaasik.**